

ABSTRAKT

Disertační práce se zabývá sexuálním chováním mladých lidí mezi 15. a 25. rokem věku v České republice, přičemž tyto jejich aktivity jsou nahlíženy a interpretovány z antropologické perspektivy přechodových rituálů. Oficiální přechodové rituály dospělosti byly sice v západní společnosti odstraněny a jeden univerzální přechodový rituál byl roztržěn v nepřebernou množinu partikulárních neoficiálních, zamlžených a často nejasných rituálních akcí. K této transformaci dochází proto, že je člověk dle Mary Douglas rituální živočich a rituál potlačený v jedné formě se objeví ve formě jiné ještě silnější. Do této velké množiny přechodových rituálů dospělosti můžeme zahrnout, např. taneční kurzy, maturitní zkoušku, získání řidičského průkazu, kouření cigaret, užívání alkoholu, či právě sexuální aktivitu. Tu je možné v období adolescence označit za rituální proto, že nemá jasný utilitární prokreační cíl. Práce prezentuje původní terénní výzkum, který spočívá na dvou hlavních pilířích: 1. na kvantitativním dotazníkovém šetření a 2. na kvalitativním šetření. Kvantitativní výzkum byl proveden na středních školách v Plzeňském kraji a jeho hlavní část čítala 188 respondentů. Výzkum probíhal mezi lety 2008 – 2009. Kvalitativní šetření proběhlo mezi lety 2010 – 2011 se skupinou 17 dobrovolníků.

Abychom mohli sexuální chování v období adolescence nahlížet optikou iniciačních rituálů, bylo třeba v něm identifikovat strukturu, která iniciaci odpovídá. Tato struktura vychází z prací Arnolda van Gennepa a Victora Turnera a skládá se ze tří fází: separace, liminalita a inkorporace. První fáze – separace – představuje moment, kdy je jedinec vytržen ze svého dosavadního postavení v rámci sociální struktury. Odluka je v interpretaci našeho výzkumu symbolicky započata věkem první masturbace, kdy se adolescenti tímto aktem snaží prvně sami ovládnout svá vlastní těla, poznávat je jako sexuální instrumenty a aktivovat všechny jejich funkce. Separace je však několikanásobná. Jako druhý – hlavní – vrchol separace je možné označit věk prvního pettingu, kdy adolescent dokoná odluku přesunem od asexuálních aktivit s příbuznými k sexuálním aktivitám s nepříbuznými. Druhá fáze –

4

liminalita – je doba, kdy je již dospívající zbaven svého původního postavení (již není nepohlavním dítětem), je od něj oddělen a nachází se ve fázi „výcviku“. Toto období ohraničujeme na jedné straně první masturbací a prvním pettingem a na druhé straně prvním pohlavním stykem. Třetí fáze – inkorporace – je to fáze, kdy se jedinec symbolicky navrácí domů proměněn a zaujímá nové sociální postavení v rámci komunity. Jako plnou inkorporaci chápeme další pohlavní styk, a to ať již s tímž partnerem, či s partnerem jiným.

V závěru práce se zabýváme malou skupinou respondentů, kteří touto rituální akcí neprošli a stávají se tak v očích „mainstreamu“ marginály, kteří mohou být dvojího druhu. Jednak tzv. „ideoví“, kteří odmítají sexuální styk z jistých ideových pohnutek a opovrhují normativním ideálem společnosti a často proklamují pýchu nad svým stavem. Druhá skupina marginálů sice normativní ideu sdílí, ale nedaří se jim najít odpovídajícího partnera, byť se o to usilovně snaží. Tento druhý typ marginálů tak potvrzuje nutnost sexuální interakce v tomto období nikoliv z důvodů prokreačních, ale statusových.

Sexuální interakce v době adolescence, viděna touto optikou, je tedy podmíněna spíše sociálními faktory na úkor faktorů biologicko-genetických.